

Provincie Overijssel
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 10087
8000 GB Zwolle

Bezoekadres
Provinciehuis Overijssel
Luttenbergstraat 2, Zwolle

Postadres
Postbus 10087
8000 GB Zwolle

T: 06-21618294
i.oonk@overijssel.nl
www.ser-overijssel.nl

Onderwerp: Reactie op Concept Nieuwe Omgevingsvisie – Provincie Overijssel

Zaaknummer: 2024-018743

30 september 2024

Geacht college van GS,

Op 27 juni 2024 ontvingen wij uw bericht over de ‘Concept Nieuwe Omgevingsvisie - Provincie Overijssel ‘Overijssel voor en met elkaar!’ met bijlagen. In de begeleidende brief nodigt u ons uit om onze bestuurlijke reactie op de conceptstukken te geven. Op 18 juli volgde uw bericht dat de reactietermijn op de stukken is verlengd tot 30 september 2024. Graag geven wij met dit briefadvies gehoor aan uw verzoek.

Toelichting op de stukken

Op 20 augustus jl. hebben wij van de betrokken ambtenaren een toelichting gekregen op de stukken en zijn we hierover met elkaar in gesprek in geweest. Dit hebben we zeer op prijs gesteld. Wij hebben besloten om een briefadvies op te stellen, in plaats van het invullen van het digitale reactieformulier. Wij vinden de Nieuwe Omgevingsvisie voor Overijssel te belangrijk en willen graag een integrale reactie geven op de stukken. Op 30 september jl. hebben wij ons concept-briefadvies besproken met gedeputeerde Liesbeth Grijzen, Geertje Martens en Janna van Maar. Tijdens dit overleg is een aantal aspecten van weerszijden nader toegelicht.

Karakter van de Concept Nieuwe Omgevingsvisie - Provincie Overijssel

Een omgevingsvisie is zelfbindend voor de bestuurslaag die de visie heeft opgesteld, in dit geval de provincie Overijssel. Tijdens beide overleggen is gesproken over het karakter van de omgevingsvisie. Uit de opties inspirerend, richtinggevend en normerend is bewust gekozen voor een richtinggevende omgevingsvisie. Voor veel uitdagingen en thema’s lijkt ons dit een goede keuze. Maar voor thema’s als *zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik*, is richtinggevend ons inziens te vrijblijvend. Dit gezien de huidige knelpunten en conflicterende belangen van partijen en bestaande en nieuwe ruimteclaims. Zo worden bijvoorbeeld nog steeds eenlaagse supermarkten gebouwd, waar prima woningen boven gerealiseerd hadden kunnen worden. Regelgeving zou dit soort ontwikkelingen tegen kunnen gaan, tot een efficiënter ruimtegebruik kunnen leiden en uw doel, dat stedelijke inbreiding vóór uitbreiding gaat, ook daadwerkelijk gestalte kunnen geven.

De SER Overijssel denkt dan ook dat normering (verdergaand dan de provinciale verordening), provinciale (aan)sturing en - waar effectief - provinciale facilitering beter op hun plaats zijn, zodat ook op lokaal en regionaal niveau knopen kunnen worden doorgesneden en snel concrete resultaten geboekt kunnen worden. Dit temeer omdat sommige uitdagingen en thema's dermate urgent zijn, dat er niet alleen moet worden gepraat en geparticipeerd, maar vooral ook doelgericht en effectief geschakeld vanuit de provinciale kerntaken. Daarvoor zijn durf (om te kiezen), daadkracht en doorzettingskracht noodzakelijk.

Samenhang tussen relevante thema's

De concept Omgevingsvisie gaat in op de grote (landelijke) thema's voor de komende periode zoals water, klimaat, landbouw, natuur, erfgoed, verstedelijking, wonen, ondernemen, mobiliteit, vrijetijdseconomie, milieu, gezondheid en sociale kwaliteit. Echter constateren wij, dat de samenhang tussen de verschillende thema's en de eventuele onderlinge versterking op dit moment in de Omgevingsvisie niet voldoende uit de verf komen.

Wij adviseren u om meer samenhang aan te brengen tussen de relevante thema's in de visie, met Brede Welvaart als uitgangspunt.

Waar staat de provincie voor?

De provincie Overijssel zet in op drie doelen: natuur en landbouw, energie en klimaat en verstedelijking en mobiliteit. Daarbij worden veelal landelijke kaders en doelstellingen benoemd.

Wat mist in de concept Omgevingsvisie is de provinciale stip op de horizon voor deze en specifieke Overijsselse doelen. Waar staat de provincie nu echt voor, behalve de titel en slogan 'Overijssel voor en met elkaar'? Wat wil de provincie feitelijk bereiken (SMART hoofd- en nevendoelen, prioritering) in de komende periode en wat zijn de specifieke eigen (harde) doelen? Wat is het 'doelbereik' van deze Omgevingsvisie? Hoe wordt dit via integraal en samenhangend provinciaal beleid bewerkstelligd en gemonitord en wat betekent dit voor inzet van mensen en middelen?

Onderzoeks- en programma-agenda

De SER Overijssel adviseert om voornoemde (aandachts)punten een plek te geven in de definitieve Omgevingsvisie van Overijssel. De door u genoemde partners in de ontwikkelings- en realisatiefases weten dan waarvoor ze aan de lat staan. Nu is dat onvoldoende helder en lijkt eigenlijk alles wat 'redelijk' is omarmd te kunnen worden, zonder dat duidelijk is of uw doelen daadwerkelijk worden bereikt.

We geven verder ter overweging mee om, in het verlengde van of parallel aan de Omgevingsvisie, een specifieke onderzoeks- en programma-agenda voor Overijssel op te stellen.

Daily Urban Systems

De concept Omgevingsvisie borduurt voort op de Daily Urban Systems (DUS), die zijn onderzocht (SWOT-analyse per DUS) in 'De Kracht van Oost'. Na dit omvangrijke onderzoek door zes wetenschappers/hoogleraren in opdracht van Overijssel en Gelderland was er een vervolg, dat beperkter van opzet was.

In het kader van de Omgevingsvisie zou het goed zijn om wederom een vervolgonderzoek te doen, maar ditmaal voor Overijssel met een accent op Brede Welvaart (SDG's) en specifieke sociaal-economische aspecten, die voor Overijssel relevant zijn.

Rode draden met Sustainable Development Goals voor monitoring en evaluatie

De Sustainable Development Goals (SDG's) zijn door de Verenigde Naties vastgesteld als de wereldwijde doelen voor duurzame ontwikkeling. De provincie Overijssel heeft de SDG's omarmd. Overijssel nam zelfs als eerste provincie SDG's op in haar aanbestedingsbeleid.

Op verzoek van GS heeft de SER Overijssel [advies](#) uitgebracht over het werken met de SDG's, om Brede Welvaart te stimuleren. In de concept Omgevingsvisie is er echter voor gekozen om met 'Rode Draden' te werken, in plaats van met de SDG's.

De SER Overijssel adviseert om per Rode Draad aan te geven aan welke SDG's een (concrete) bijdrage wordt geleverd, om zo de effectiviteit van het provinciale beleid te kunnen monitoren, evalueren en desgewenst bijstellen. Daarmee biedt de Omgevingsvisie de uitgelezen kans om de wereldwijd gestelde doelen voor duurzame ontwikkeling en de doelen voor Brede Welvaart in Overijssel met elkaar te verbinden en ook daadwerkelijk te (kunnen) realiseren.

Rode draad sociaal-economische kwaliteit

De concept Omgevingsvisie borduurt voort op de drie Rode draden van de vigerende Omgevingsvisie, waaraan gezondheid is toegevoegd. De vier Rode Draden in de Omgevingsvisie zijn daarmee: ruimtelijke kwaliteit, sociale kwaliteit, gezondheid en duurzaamheid.

Economie is feitelijk geen onderdeel van de Rode Draden, maar krijgt met name vorm en inhoud door middel van specifiek economisch beleid van de provincie. De Sociaal Economische Raad Overijssel vraagt meer aandacht voor de sociaal-economische thema's.

We geven graag ter overweging mee om de Rode Draad 'sociale kwaliteit' te verbreden naar 'sociaal-economische kwaliteit'. Sociale kwaliteit en economische kwaliteit zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een gezonde economie kan de sociale kwaliteit verbeteren door het bieden van zekerheid, inclusie, cohesie en empowerment, terwijl een hoge sociale kwaliteit op zijn beurt kan bijdragen aan een stabiele en bloeiende economie. Behalve de slogan 'Overijssel voor en met elkaar' zou dan 'Vitale economie, vitale maatschappij in Overijssel' een passende slogan voor Brede Welvaart kunnen zijn.

Goede handvatten

Tijdens het overleg op 20 augustus is toegelicht, dat er een catalogus gebiedskenmerken wordt ontwikkeld voor de Rode draad 'ruimtelijke kwaliteit', en evenzo een inspiratieboek voor de Rode draad 'sociale kwaliteit'. En dat er nog geen specifieke handvatten zijn voor de twee andere Rode draden 'gezondheid' en duurzaamheid'.

Hoewel dit extra tijd en denkwerk zal vergen, adviseert de SER Overijssel om ook hiervoor goede handvatten te ontwikkelen en aandacht te hebben voor de bestuurlijk-juridische status van deze documenten.

Bestaande én nieuwe netwerken

Het Leidend Principe '3.5 voortbouwen op bestaande netwerken' is in de Redeneerlijn opgenomen als 'ontwikkelingen die aansluiten op bestaande netwerken en deze versterken'. De SER Overijssel begrijpt dat de provincie op bestaande netwerken wil voortbouwen om (risico's op) versnippering tegen te gaan. Wel vragen we ons af of deze lijn niet in tegenspraak is met de flexibiliteit die met de visie beoogd wordt. En of gewenste nieuwe technologische ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van energie(opslag), hierdoor niet worden belemmerd. Innovaties kunnen impliceren dat andere vormen van netwerken zijn vereist om deze succesvol te laten worden.

Wij adviseren u dan ook om nieuwe netwerken niet op voorhand uit te sluiten, zodat de provincie daarop kan antiperen en reageren.

Meer ruimte voor circulaire economie

De provincie Overijssel kiest terecht voor een brede benadering wat betreft werklocaties en erkent de grote rol van bedrijventerreinen voor het (ruimtelijk) faciliteren van de grote transitie (energie, circulair, digitaal). Bedrijventerreinen spelen bovendien een sleutelrol om het Klimaatakkoord te kunnen uitvoeren. In ons advies '*Elk bedrijventerrein telt!*' (2024) gaan we ook in op het extra ruimtebeslag, dat nodig is voor de transitie naar een circulaire economie. In de Omgevingsvisie wordt gesteld dat in huidige prognoses voor bedrijventerreinen de additionele ruimtevrage voor de circulaire economie vooralsnog nog niet is opgenomen: "In nauw overleg met onze partners verkennen we deze ruimtevrage naar een circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) en sturen we op (toekomstig) ruimtebeslag."

Wij adviseren u om deze verkenning prioriteit te geven in de agenda voor deze en de komende bestuursperiodes, om op koers te blijven richting een circulaire economie in Overijssel in 2050.

Knelpunt netcongestie en waterhuishouding

We constateren dat er in de concept Omgevingsvisie veel aandacht wordt besteed aan energie en de energietransitie. In de visie geeft u aan dat er meer leidingen en kabels nodig zijn en dat we de komende jaren te maken hebben met te weinig netcapaciteit. Het woord congestie vinden we maar één keer in het document, namelijk in het kader van de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen. Onze stakeholders zien de netcongestie als een van de belangrijkste economische belemmeringen van dit moment. De problematiek en aanpak van netcongestie is meer dan ooit bepalend voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Het versnellen van de realisatie van energie-infrastructuur en het integraal programmeren van energie-infrastructuur in relatie tot ruimtelijke-economische ontwikkelingen, verdienen wat ons betreft meer aandacht en urgentie in de Omgevingsvisie, dan op dit moment het geval is. We hebben dit punt ook benadrukt in ons advies voor het *Investeringsvoorstel Economie - Durf te kiezen voor circulaire economie!* (2024).

Naast de netcongestie vraagt het thema waterhuishouding wat ons betreft om aandacht. En dan in het bijzonder de drinkwatervoorziening en de daaraan gekoppelde waterwingebieden. De waterhuishouding heeft immers een behoorlijke impact op de (leef)omgeving, de agrarische sector, de industrie en de vrijetijdseconomie en is daarmee een sociaal-economische factor van belang.

Een serieuze plek voor vrijetijdseconomie in de Omgevingsvisie

Het is goed om te constateren dat ons advies *'Geef recreatie en toerisme in Overijssel de plek die het verdient'* (2023) wordt aangehaald op pagina 108 van de Omgevingsvisie. En dat daarbij een aantal adviespunten voor recreatie en toerisme in Overijssel worden benoemd zoals: inspelen op recreatiemogelijkheden dichtbij de woonplaats, recreatie en toerisme meenemen aan de voorkant van ruimtelijke processen, aandacht voor recreatie en toerisme in stedelijke regio's door onder andere het stimuleren van uitnodigingsplanologie en ruimte voor ondernemerschap.

Wat ons betreft is het belangrijk dat deze aspecten een plek krijgen in de nieuwe Omgevingsvisie.

SMART-beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing

Wij constateren dat op een beperkt aantal plekken in de visie concrete aantallen worden genoemd. Bijvoorbeeld dat de totale behoefte aan voldoende en toekomstbestendige werklocaties ca. 1.000 hectare tot 2040 bedraagt. Bij de vrijkomende agrarische bebouwing worden in de visie geen aantallen genoemd. In de media wordt gesproken over 2.000 agrariërs, die naar verwachting voor 2030 zullen stoppen in Overijssel.

Door een verwacht aantal SMART te benoemen, waarbij de bestaande jarenlange trend in autonome afname van agrarische bedrijven ook is aangegeven, wordt duidelijk hoe groot de urgentie is om effectief provinciaal beleid te ontwikkelen voor de vrijkomende bebouwing op de agrarische erven.

Basiskwaliteit

In het hoofdstuk Natuur ligt overal 'om de hoek' in een beeldbepalend landschap wordt gesteld: *'biodiversiteitsverbetering binnen Natura 2000 gebieden en ons Nationaal Natuur Netwerk; toewerken naar 10% groenblauwe dooradering en: 'afhankelijk van de keuze van Provinciale Staten) werken aan de basiskwaliteit natuur.'*

Ook op de pagina's 49, 93 en 94 lezen we dat de keuze of gewerkt wordt aan de basiskwaliteit natuur afhankelijk is van de keuze van Provinciale Staten.

Wij zijn benieuwd naar de achtergronden van deze keuze en vragen ons af welke keuzes of scenario's uw college voorstaat, dan wel waarom u geen richting voorstelt in de Omgevingsvisie. Kunt u ons een toelichting geven op de keuze die voorligt op het gebied van basiskwaliteit?

Overzicht beleid en programma's

Tijdens het overleg op 30 september hebben wij u de suggestie gedaan om een overzicht toe te voegen van relevant beleid en programma's die zijn/worden opgesteld, waarin de visie nader tot uitdrukking komt of nog uitgewerkt wordt. Dit kan in de vorm van een bijlage en geeft de lezer een completer beeld van de provinciale beleidslijnen en doelstellingen.

Vragen

Wanneer er naar aanleiding van deze brief vragen of opmerkingen zijn, kunt u hierover contact opnemen met Ingrid Oonk, via i.oonk@overijssel.nl of telefonisch 06-21618294.

Met vriendelijke groet,

Harry Webers
Voorzitter SER Overijssel

Ingrid Oonk
Secretaris-directeur SER Overijssel